C Š O D
CENTER ŠOLSKIH
IN OBŠOLSKIH DEJAVNOSTI
Frankopanska 9, 1000 Ljubljana
http://www.csod.si, info@csod.si

AVE IULIA AEMONA!

Po poteh rimske Emone

Kulturni dan

Emona, vir CtrlArt/MGML

Marija Mojca Ažman, april 2020

AVE, DISCIPULI!

Pozdravljeni, učenci, na odkrivanju ostankov in spoznavanju življenja v rimski predhodnici današnje slovenske prestolnice: Emone.

Pred vami je gradivo za dan dejavnosti, ki ga boste izvedli na daljavo in ne na terenu. Razdeljeno je na štiri poglavja:

1. MESTO
2. UMETNOST IN KULTURA
3. RIMSKI VSAKDANJIK
4. OSTANKI EMONE V MODERNI LJUBLJANI

Za vsako poglavje so v posebni datoteki naloge za preverjanje vašega znanja in samostojnega dela, dodanih pa je tudi nekaj praktičnih izzivov, da bo spoznavanje rimskega vsakdana še bolj pestro. Vaš učitelj/učiteljica vam bo dal/a navodila, kako in kam posredujete rešene izzive.

Ko boste imeli priložnost, pa le pridite v ljubljansko središče in se podajte na raziskovanje emonskih ostankov!

SALVE!

1. MESTO

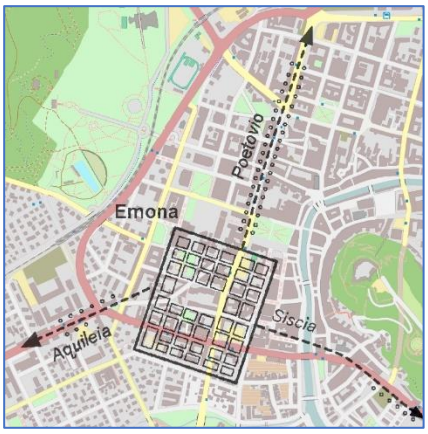
Leta 2014 smo praznovali 2000 let od nastanka Colonie Iulie Aemone (krajše Emone), rimskega mesta na območju današnje Ljubljane oziroma natančneje: njenega obzidja – za uvod preberi članek na povezavi:

https://www.rtvslo.si/kultura/drugo/dva-tisoc-let-emone-dobro-naoljenega-rimskega-stroja/325943

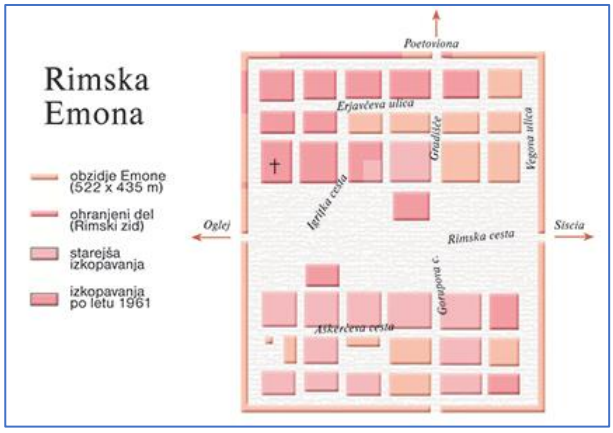
Oglej si spodnje slike:

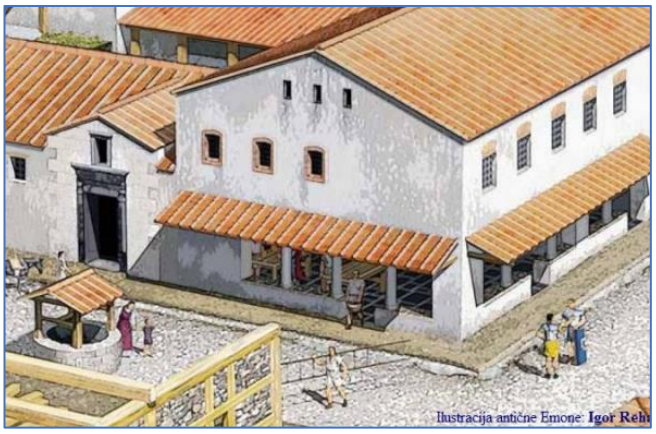
Emona, avtor Igor Rehar

Tloris Emone, vir Wikipedia

Tloris Emone, vir Mladinska knjiga

Emonska ulica, avtor Igor Rehar

Kako je bila v Emoni urejena kanalizacija in vodovod, razišči na interaktivnem zemljevidu na strani ljubljanskega Javnega podjetja Vodovod-Kanalizacija (JP VO-KA): http://www.primavoda.si/voda-v-ljubljani/rimska-emona,

(Če te zanima, lahko več izveš na https://sl.wikipedia.org/wiki/Emona, še več pa v publikaciji Mestne občine Ljubljana (MOL): https://www.ljubljana.si/assets/Uploads/publication/18729/Portretmesta-Emona.pdf.)

2. UMETNOST IN KULTURA

Umetnost v antičnem Rimu in na ozemlju rimskega imperija obsega arhitekturo, slikarstvo, kiparstvo in mozaično umetnost ter drobno umetnost iz keramike, stekla in kovine.

Originalnih emonskih ostankov se je ohranilo malo – srednjeveški Ljubljančani so bolj ali manj ohranjene emonske zgradbe in spomenike, uporabili za izgradnjo Ljubljane, veliko se jih je uničilo tudi pri gradbenih posegih v novejših časih.

Vir:https://www.slideshare.net/Mamapanduri/rimska-umetnost-i-arhitektura

Vir: nms.si

Najdragocenejša emonska kiparska najdba je 'Emonec' – nagrobni spomenik emonskega meščana. Več o njem preberi na strani:

https://www.nms.si/si/zbirke/znameniti-predmeti/709-Emonski-mescan.

Zelo malo je ohranjenih tudi emonskih mozaikov, večinoma so našli le njihove dele (fragmente), nekaj primerov male plastike ter steklenih in bronastih izdelkov.

Virtualno se sprehodi po lapidariju v steklenem prizidku Narodnega muzeja Slovenije in si oglej nekaj večjih kamnitih emonskih artefaktov:

https://www.nms.si/si/razstave/virtualne-razstave

3. RIMSKI VSAKDANJIK

a. Rimska šola – SCHOLA ROMANA

Rimljani niso poznali javne šole za vse otroke – predvsem otroke iz bogatih družin so na osrednjem mestnem trgu, poučevali izobraženi grški sužnji. Uporabljali so latinski jezik, pisanja in računanja so se učili na povoščenih tablicah (*tabula cerata*), na katere so pisali s *stilusi*. Več preberi na strani:

http://latinscina-reginalinguarum.blogspot.com/2011/06/schola-romana-rimska-sola.html

Rimske številke se razlikujejo od teh, ki jih uporabljamo sedaj in so nastale iz arabskih:

I	V	X	L	C	D	M
1	5	10	50	100	500	1000

1	I
2	II
3	III
4	IV
5	V
6	VI
7	VII
8	VIII
9	IX
10	X

11	X1
20	XX
30	XXX
40	XL
50	L
60	LX
70	LXX
80	LXXX
90	XC
100	C

200	CC
300	CCC
400	CD
500	D
600	DC
700	DCC
800	DCCC
900	CM
1000	M
1001	MI

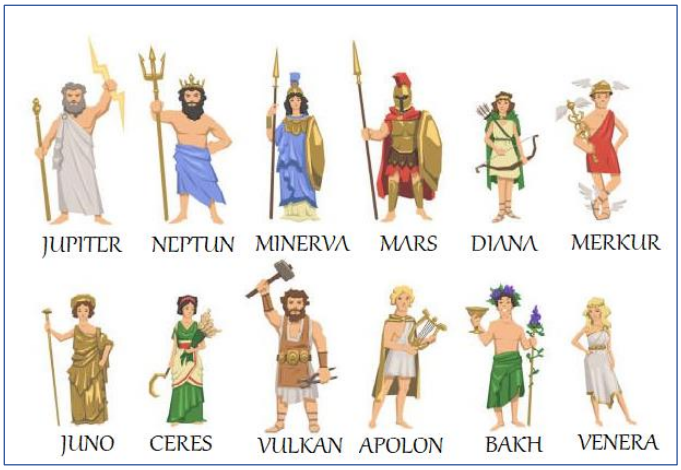
Vir: www.onlinemathlearning.com

Tabula cerata in stillus, vir: https://emaze.me

b. Rimsko verovanje in mitologija

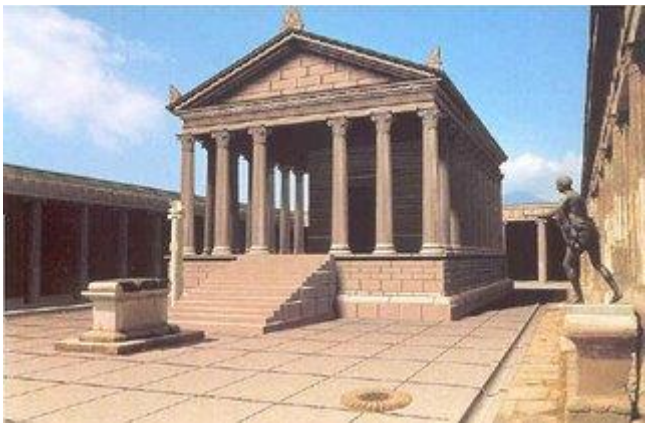
Rimljani so svojo mitologijo večinoma prevzeli od starih Grkov in Etruščanov – bogovi so zelo podobni, imajo le drugačna imena.

Poleg 12 glavnih bogov so Rimljani poznali še množico drugih, ki so jih častili v povezavi z raznimi obredi, vsakodnevnimi dejavnostmi in daritvami.

Rimska mitologija opisuje življenje in dejanja rimskih bogov in polbogov, miti – za razliko od pravljic – pa nimajo srečnega konca.

Tudi na emonskem forumu je stal tempelj, najverjetneje posvečen glavnemu rimskemu bogu Jupitru, izgledal pa je verjetno nekako tako:

Vir: http://derecho-romano.blogspot.com

c. Bivanje

Poleg ostankov zidanih stavb, vodovoda, kanalizacije, tlakovanih cest s pločniki za pešce, so v Emoni odkrili tudi ostanke centralne kurjave na vroč zrak – *hipokavsta* (latinsko *hypocaustum)* in javnih stranišč – *latrin*.

Hipokavst, vir: Pinterest

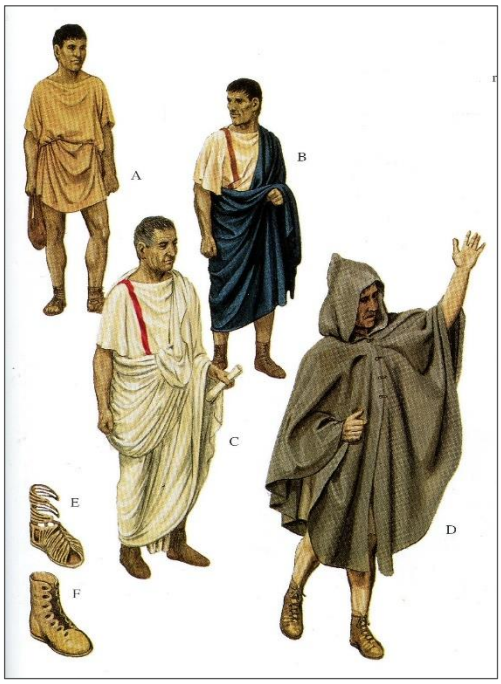
Javno stranišče, avtor Igor Rehar, MGML

d. Oblačila, nakit in higiena

Rimljani so se oblačili dokaj preprosto: osnovno oblačilo za ženske, moške in otroke, tako bogate, kot delavce in sužnje, je bila *tunika (A)*. Čeznjo so ogrnili *palo (B)*, bogatejši in pomembnejši moški pa *togo (C)*. V mrzlem vremenu so se zaščitili s plaščem *penulo (D)*. Za okras in pritrjevanje oblačil, so uporabljani broške – *fibule*.

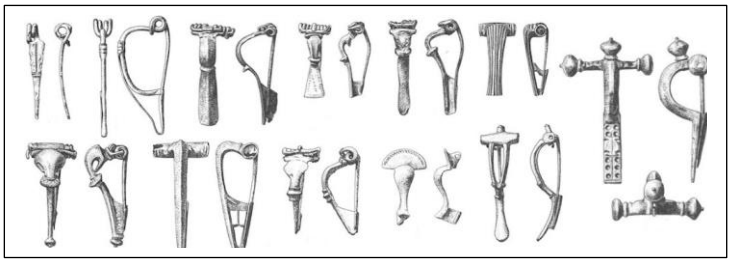
Doma so hodili večinoma bosi, nosili so tudi volnene copate in iz usnja izdelane sandale (E) in škornje (F).

Tkanje je bilo eden glavnih ženskih poklicev v antični družbi – uporabljali so lan in volno, za premožnejše tudi svilo in bombaž.

Svobodna rimska družina in nesvobodni sužnji, vir: Pinterest

Različne oblike rimskih brošk – fibul, vir: www.forumancientcoins.com

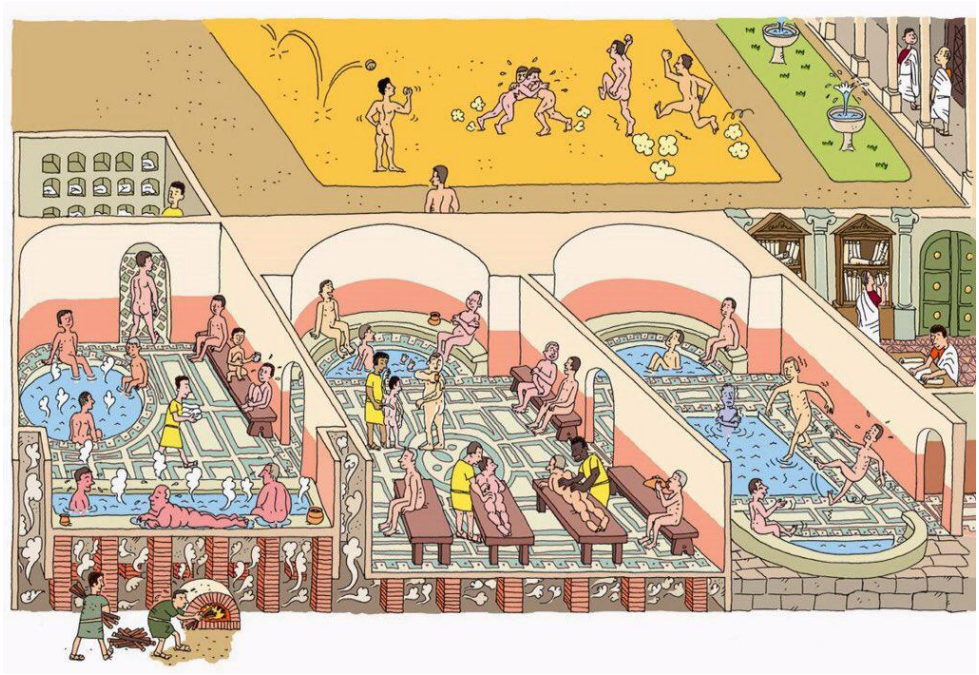
Rimljani, predvsem Rimljanke, so oboževale nakit: nosile so uhane, verižice, ogrlice, prstane, ki so bili zelo različnih oblik in materialov. Oglej si spodnje fotografije zlatega nakita, ki so ga našli v grobu emonske deklice (vir MGML):

Rimljani so oboževali kopanje – ne samo zaradi vzdrževanja higiene, obisk javnega kopališča (*term*) je bil del družabnega življenja. Rimske terme so imele potilnico, bazen s toplo vodo za spiranje potu, bazen z mrzlo vodo, prostor za masažo in telovadbo. Opremljene so bile z javnimi stranišči, barvitimi stebrišči, okrašene s freskami in mozaiki ter s kipi zaslužnih osebnosti in božanstev. Ženske so kopališča obiskovala dopoldne, moški popoldne (slika vir Pinterest).

Emona naj bi imela dve javni kopališči, eno je imelo 40 m² velik plavalni bazen, bogati meščani pa so imeli manjše zasebne terme.

e. Prehrana Rimljanov…

…je bila odvisna od materialnega stanja družine in položaja v družbi. Osnova so bile razne žitne kaše, stročnice (bob, leča, čičerika), od mesa predvsem ulovljeni ptiči, ribe, divjačina ter perutnina, zelenjava, kapre, olive in različno sadje. Uporabljali so veliko začimb in medu za slajenje.

Zelo radi so jedi začinili z ribjo omako, imenovano 'garum' – kako so jo pripravljali, preberi tu: https://www.dnevnik.si/1042723240.

Prehrano Emoncev boš podrobno spoznal v članku na spodnji povezavi:

https://www.delo.si/lifestyle/okusi/emonci-poznali-recepte-apicija.html

4. OSTANKI EMONE V MODERNI LJUBLJANI

V Ljubljani sta urejena dva arheološka parka z originalnimi ostanki emonskih stavb: **Emonska hiša** na Mirju in **Starokrščansko središče** v bližini Cankarjevega doma.

Emonsko obzidje je najbolje ohranjeno na južnem delu - pred porušitvijo ga je pred približno 100 leti obvaroval in obnovil arhitekt Jože Plečnik.

Manjše predmete: nakit, steklovino, kipe, oltarje, žare, sarkofage,... hranita **Narodni muzej Slovenije** in **Mestni muzej**.

Na spodnji povezavi si oglej fotografije iz zgoraj omenjenih lokacij!

https://www.visitljubljana.com/sl/obiskovalci/odkrivajte/dozivetja/umetnost-in-kultura/clanek/rimska-ljubljana/

Na spodnjih fotografijah je nekaj predmetov iz Emone: steklena čaša, punčki - igrači iz slonovine, kratek vojaški meč, steklena skleda, igralna kocka in ostanek kamnite plošče – cesarskega gradbenega napisa (vir NMS in MGML).

